

ชื่อเรื่อง	การจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างผสมผสานในกลุ่มน้ำตามลักษณะภูมิสังคม กรณีศึกษา: กลุ่มน้ำแม่สอย ตำบลแม่สอย อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	ว่าที่ร้อยตรี ณรงค์ศักดิ์ คุญปัทม์ภัก
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ศรีเงินขวง

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างผสมผสานในกลุ่มน้ำแม่สอยตามลักษณะภูมิสังคม ตำบลแม่สอย อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารูปแบบและการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลแม่สอยในการจัดการทรัพยากรกลุ่มน้ำแม่สอย โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้นำชุมชน ประชาชนตำบลแม่สอย คณะกรรมการ รวมถึงองค์กรในท้องถิ่น จำนวนทั้งสิ้น 385 ตัวอย่าง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (content analysis) ข้อมูลเชิงประจักษ์ (empirical data) การใช้สถิติเชิงพรรณนาจำแนกค่าความถี่ ร้อยละ ของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความคิดของชุมชนตำบลแม่สอย กับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในกลุ่มน้ำแม่สอยของชุมชนตำบลแม่สอย บนพื้นฐานกรอบแนวคิดของทฤษฎีหลักการจัดการกลุ่มน้ำ ปรัชญา แนวพระราชดำริและทฤษฎีการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ ทฤษฎีการมีส่วนร่วม มติคณะรัฐมนตรีและนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกลุ่มน้ำของรัฐบาล

ผลจากการศึกษาเชิงลึกพบว่า พระอริการพงษ์ศักดิ์ เดชธัมโม ประธานมูลนิธิธรรมนาถ พระสงฆ์ผู้มีบทบาทสำคัญเป็นผู้นำราษฎรตำบลแม่สอยร่วมกันฟื้นฟูพื้นที่ป่าแม่สอยให้กลับมามีสภาพเป็นป่าธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์และมีน้ำใสสะอาดตลอดปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2540 โดยให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการควบคุมและป้องกันไฟป่าที่เกิดขึ้น ในช่วงเวลาดังแต่เดือนมกราคม-พฤษภาคม ของทุกๆ ปี จะจัดให้มีชุดทำแนวกันไฟ ชุดลาดตระเวนป้องกันและเฝ้าระวังไม่ให้ไฟป่าเกิดขึ้น ซึ่งมูลนิธิธรรมนาถได้ให้การสนับสนุนงบประมาณดำเนินการมาโดยตลอด

ต่อมาจนถึง ปลายปี พ.ศ. 2548 คณะกรรมการมูลนิธิธรรมนาถได้มีการพูดคุยปรึกษากับหัวหน้าอุทยานแห่งชาติออบหลวง สำนักอนุรักษ์ดินน้ำ หน่วยป้องกันไฟป่า ฝ่ายทหารในพื้นที่ และผู้นำของตำบลแม่สอย จึงมีความเห็นพ้องต้องกันให้จัดตั้ง “คณะกรรมการจัดการพื้นที่

ป่าลุ่มน้ำแม่สอย ตำบลแม่สอย อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่” ขึ้น เพื่อเป็นกลไกในการจัดการดูแลป่าต้นน้ำแม่สอยร่วมกับทางราชการ นักวิชาการ มูลนิธิหรือภาคเอกชน แสวงหาความร่วมมือและการสนับสนุนจากแหล่งทุนและภาคส่วนอื่น ๆ ด้วย รวมทั้งจะเป็นตัวแทนของชุมชนตำบลแม่สอย จัดทำแผนชุมชนและร่วมกันกำหนดทิศทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างผสมผสานในลุ่มน้ำแม่สอยตามลักษณะภูมิสังคม ให้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน

รูปแบบการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในลุ่มน้ำแม่สอย ตำบลแม่สอย อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ มีการพัฒนามาเป็นลำดับจนกระทั่งมาเป็น “คณะกรรมการจัดการพื้นที่ป่าลุ่มน้ำแม่สอย” องค์กรที่ประกอบด้วยภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคประชาชนและหน่วยงานราชการ แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำแม่สอยอย่างมีรูปแบบและมีทิศทางชัดเจน ในด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในลุ่มน้ำแม่สอยพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมระดับปานกลางในการติดตามและประเมินผลการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในลุ่มน้ำแม่สอย การฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในลุ่มน้ำแม่สอย การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ และการคิดค้นปัญหาและวางแผนการจัดการ มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (WMS) เท่ากับ 1.85, 1.79, 1.70 และ 1.67 เรียงค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (WMS) จากมากไปหาน้อยตามลำดับ สรุปได้ว่าผลรวมของประชากรกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมระดับปานกลางในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ลุ่มน้ำแม่สอย ที่ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (WMS) เท่ากับ 1.75

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อต้นทุนความคิดของชุมชนแม่สอยในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในลุ่มน้ำ มีระดับความสำคัญของปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อต้นทุนความคิดของชุมชนแม่สอยในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ทั้ง 8 ด้าน ที่ระดับมากที่สุดตามค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (WMS) ตั้งแต่ค่า 4.60 – 4.43 จากมากไปหาน้อย สรุปผลรวมของประชากรกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อต้นทุนความคิดของชุมชนแม่สอย ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ลุ่มน้ำแม่สอย มีระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (WMS) เท่ากับ 4.51 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพและความเข้มแข็งในการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างผสมผสานในลุ่มน้ำแม่สอยตามลักษณะภูมิสังคมได้เป็นอย่างดี สามารถนำไปใช้เป็นแม่แบบและแนวทางดำเนินการในชุมชนอื่น ๆ โดยการจัดตั้งคณะกรรมการฯ และจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในลุ่มน้ำสาขาย่อยอื่น ๆ ที่เหมาะสมต่อไปในอนาคต

Title	Integrated Forest Resource Management in Watershed Based on Geosocial Characteristics: A Case Study of Mae Soi Watershed, Chom Thong District, Chiang Mai Province
Author	Acting Sub Lt. Narongsak Kunupatum
Degree of	Master of Science in Geosocial Based Sustainable Development
Advisory Committee Chairperson	Assistant Professor Dr. Kriangsak Sri-ngernyuang

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate the pattern and participation in the integrated forest resource management in Mae Soi watershed based on geosocial characteristics at Mae Soi watershed, Chom Thong district, Chiang Mai province. Pattern and Community participation in Mae Soi watershed Management were investigated. A set of questionnaires and in-depth interview were employed of data collection. This was administered with a sample of 385 respondents community leaders, people living in Mae Soi, committee and local organizations. Obtained data was analyzed by using content analysis, empirical data, description statistics for finding frequency and percentage of opinion about important factors effecting the perception of Mae Soi community towards forest resource management in Mae Soi watershed. This was based on the concept of the watershed management theory, the Royal initiatives and the theory of forest conservation and rehabilitation of the King and the Queen of Thailand, the cabinet resolution and policy and the strategic plan related to watershed management of the government.

Results of the study revealed that Venerable Phra Phongsak Tejadhammo, the chairman of Dhammanaat foundation, had played important roles as the head of people in Mae Soi district in the rehabilitation of Mae Soi forest between 1986 to 1997. He held the importance on the control and prevention of forest which usually during January-May of every year. During January-May of every year the people of Mae Soi district would set a group of people to construct a line of fire defense and to be fire prevention patrol. The Dhammanaat foundation had been financial supporting by concerned agencies. In the late of 2005, the Dhammanaat foundation

committee had consulted with the chief of Ob-Luang National park, the office of source of water resource conservation, the fire prevention unit, soldier section in the area and leaders of Mae Soi district like district head, village heads, chief of the District Administrative Organization, monk district Dean, the abbot of Wang Nam Yard Temple, forest protection volunteers, teachers of all school in the district, housewife group, youth group, etc. According to informal interview or formal discussion with concerned parties for many times from December 2005 to August 2006, they agreed to establish the "Committee for the management of the forest in Mae Soi watershed, Mae Soi sub-district, Chom Thong district, Chiang Mai province." This was aimed to be the mechanism for the management of the forest in Mae Soi watershed together with concerned parties such as government agencies, academicians, foundation or private sectors. This was done by the collaboration and support among fund sources and other sectors. Besides, it could be the representative of the community of Mae Soi district for community planning and mutual working for the concrete determination of direction on the management of sub-watershed resource management.

The pattern of the integrated forest resource management in watershed based on geosocial characteristics at Mae Soi watershed, Chom Thong district, Chiang Mai province was developed step by step to be the Steering Committee at the present. It consisted of many participants; People and Private Organizations (PPOs), Government Organizations (GOs), etc. It showed that, the participation in the forest resource management in Mae Soi watershed had clear concrete and correct direction. It was founded that the respondents had sometimes participated in the forest resource management at Weight Mean Score (WMS) 1.75 and the total opinion about the 8 key factors per the Mae Soi communities' opinion capital were Weight Mean Score (WMS) 4.51.

It was found that the respondents had a moderate level of the participation in monitoring and evaluating the outcome of forest resource management, forest resource conservation and rehabilitating, exploitation of forest resource and problem finding and management planning with the weight mean scores of 1.85, 1.79, 1.70 and 1.67 respectively. As a whole they had a moderate level of forest resource management with a weight mean score of 1.75. Besides, it was found the respondents had a high level of opinion about important factors effecting opinion capital of Mae Soi community on forest management in watershed with a

weight mean score of 4.60-4.43 (4.51 on average). This implied that Mae Soi community had high potential in integrated forest resource management. Also, it can be used as a model and guideline for other communities in an appropriate management of forest resource in watershed in the future.

